

ЕТНОПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА: СТАН І ПРОБЛЕМИ

У статті обґрунтовано специфіку професійної підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу у взаємозв'язку з педагогічною культурою народу.

Ключові слова: *етнопедагогічна підготовка, культурна ідентичність, дошкільна освіта.*

Для збереження культурної ідентичності зі своїм народом із раннього віку дитина повинна гармонійно існувати у природньому для неї етнічному середовищі. Підготовка майбутніх педагогів, що не враховує етнічної самосвідомості і своєрідності, не може бути сучасною, більше того, вона не може вважатись професійною, якщо здійснюється у відриві від педагогічної культури народу. В Україні педагогіка як справді демократичний феномен не може функціонувати без етнопедагогіки.

Активізація процесу відродження культурно-історичної спадщини народу підвищує інтерес до народної педагогіки з її мудрим вивіреном сторіччями досвідом виховання. Динамізм, з яким сучасна цивілізація посувається вперед, швидка зміна технологій, постійне оновлення інформації, збільшення її, – все це зумовлює необхідність безперервно набувати досвіду, не лише отримувати теоретичні знання, а вміти практично вирішувати будь-яку життєву проблему. Тому формування компетентної особистості є необхідним завданням будь-якої освітньої системи. Це зумовлює зміни у визначенні змісту освіти, які відображені в державних документах (Закон України “Про освіту”, Державна Національна програма “Освіта” (Україна XXI століття), Конституція України, Національна Доктрина розвитку освіти України в XXI столітті та інші законодавчі акти).

Поява в цій ситуації інноваційних дошкільних освітніх установ, що віддзеркалюють пошук шляхів реалізації принципів народності, загострює потребу в педагогічних кадрах, здатних спиратися у своїй роботі на традиції народної педагогіки, її виховну практику, на осмислення загальнолюдських цінностей.

Аналіз досліджень із проблем етнопедагогіки підтверджує її актуальність і значимість для сучасної освітньої практики. Зауважимо, що етнопедагогічна компетентність – це досконале знання рідної мови, історії, краєзнавства, етнографії, народної педагогіки, різних видів мистецтва, набутих в процесі навчання, що дає змогу успішно вирішувати проблеми, які виникли в даній галузі.

Формування етнопедагогічної компетентності слід розпочинати ще з перших днів життя дитини, продовжувати у дитячому садку, в освітніх закладах. У навчальних закладах усіх типів повинна викладатись етнопедагогіка, вивчатися історія рідного краю, приказки, прислів'я, вірші, проводитися екскурсії, зустрічі з представниками різних етнографічних регіонів.

Етнопедагогіка виховує почуття гідності, патріотизму, зацікавленості надбаннями української культури, свідоме ставлення та знання історичного шляху свого народу, бажання діяти для подальшого його розвитку. Водночас з поняттям “етнопедагогіка” зустрічається й термін “педагогіка народознавства”. Воно об'єднує дидактичний та виховний аспекти, завдяки яким етнопедагогіка засвоюється

практично. Визначаючи народознавчо-професійну підготовку як одну з основних сфер загальної фахової підготовки, а також виокремлюючи її важливу роль у формуванні духовності студента, було визначено параметри їх сприйняття: базові життєві цінності студентів; □ розуміння студентами матеріалів етнопедагогіки; спосіб виявлення етнопедагогічних тенденцій та урахування традицій у діяльності і поведінці студента; зміст мотивів формування етнопедагогічних знань особистості.

Розуміння важливості впровадження етнопедагогічних принципів у сучасні вузи супроводжується активізацією дослідницької думки, появою фундаментальних праць та науково-популярних видань, а також публікацій аматорського характеру. Важливими для удосконалення технології етнопедагогіки вважаємо методичні розробки для вузів і шкіл А. Богуш, О. Ковальчук, Н. Лисенко, Р. Скульського, М. Стельмаховича, Б. Ступарика, В. Хруща. Уведення етнопедагогіки, методики ознайомлення з цим предметом, історії педагогіки України у перелік дисциплін, що повинні вивчатись у педагогічних вузах значною мірою впливає на вдосконалення системи підготовки національно підготовлених педагогічних кадрів. Їх вивчення сприяє формуванню особистості справжнього педагога – патріота та професіонала, від якого залежатиме рівень майстерності його власної діяльності. Майбутній педагог повинен не лише успішно опанувати теоретичними знаннями, а й навчитися практично їх застосовувати в повсякденному житті, вміти прилучати до них своїх вихованців. Підготовка студентів у їх навчально-пізнавальній діяльності – це шлях реалізації системи народних знань, які сприяють інтелектуальному розвитку особистості. Для цього використовуються різні методи, етнопедагогічні матеріали, навчальне обладнання і навчально-пізнавальна діяльність студента. Основними завданнями вивчення етнопедагогіки є усвідомлення студентами:

- виховного потенціалу народних традицій;
- українського фольклору педагогічного спрямування;
- народного досвіду родинного виховання.

Метою викладання етнопедагогіки є ознайомлення дітей з багатствами культурно-господарської спадщини українського народу, з народними традиціями і формування в них етнічної, на цій основі, самосвідомості кращих якостей національного характеру, прагнення до відродження національної культури. Такий етнопедагогічний підхід до формування особистості дитини має на меті удосконалення патріотичного виховання, врахування особливостей розвитку суверенної України, використання традиційного вміння та бажання українського народу працювати на благо процвітання своєї держави.

Щоб виховати справжню людину, наша вітчизняна педагогіка повертається до високорезультативного, апробованого століттями педагогічного досвіду народу. Первинність культурно-історичних традицій народу, їх діалектична єдність із загальнолюдською культурою набирають чинності вихідного принципу при визначенні змісту освіти і виховної діяльності школи.

Вперше поняття “народознавство” – синонімічне етнопедагогіці, обґрунтував в українській науці І.Франко. У статті “Найновіші напрямки в народознавстві” видатний дослідник культури до народознавчої галузі відносив те, “що ми тавруємо назвою передсудів, забобонів і дурниць”. Носієм же цих знань, вважав Франко, є не вся маса людей, що заселяє якийсь певний край, але “тільки ті нижчі верстви, що відносно найменше підпали культурним змінам, що найбільше зберегли сліди давнішніх епох розвитку”.

Чи потрібно відновлювати призабуті знання народу? На це питання І.Франко відповідає ствердно, мотивуючи тим, що “пізнання народу з його мовою, звичаями, віруваннями і поглядами вчить нас любити його постійно і вчить працювати для нього послідовно й раціонально”.

Термін “народознавство” використовували видатні вчені, культурні діячі минулого В.Вернадський та А.Кримський. А такі видатні педагоги, як П.Блонський, А.Макаренко, В.Сухомлинський, К.Ушинський, С.Шацький, хоча і не застосовували поняття “народознавство”, але по суті розвивали його смисл, обґрунтовуючи принцип народності у вихованні учнів.

Цілеспрямоване застосування у вітчизняній педагогіці ідей і засобів етнопедагогіки досить давнє за часом і пов’язується з XVI-XVII століттями, коли Україна виборювала культурну самобутність, політичну самостійність, національну незалежність. На ці часи припадає становлення і піднесення української національної системи навчання і виховання. Україна покрилася густою мережею братських, козацьких, церковних шкіл, шкіл музики та співу й інших народних мистецтв, ремесел. У Києві відкрилася Києво-Могилянська академія, яка фактично стала першим всесвітньо відомим вузом і визначним освітнім і культурним центром в Україні. У Львові 1661 року почав діяти університет.

Відбувався бурхливий розвиток української культури: книгодрукування, красного письменства, театру, освіти, народного і професійного мистецтва та ін. Професори і випускники Києво-Могилянської академії відкривали численні школи в Україні, Росії та Білорусії, організовуючи навчально-виховний процес на демократичних, гуманістичних принципах і використовуючи багатства народної педагогіки, засоби народознавства (в сучасному трактуванні цього терміну).

За свідченням закордонних вчених і мандрівників, які відвідали у той час Україну, майже всі її жителі (в тому числі дівчата і жінки) вміли читати і писати. Це була епоха національного Відродження – українського Ренесансу.

Поступово, із втратою незалежності, рівень розвитку освіти знижувався. Уряд російського царату проводив політику денационалізації українців, руйнував, забороняв національну систему навчання і виховання.

В освітні заклади України етнопедагогіку, як предмет, було уведено до навчальних планів в період українізації у 20-х роках XX ст. Увага до цього предмета була викликана перш за все тим, що народна освіта у ті роки почала активно орієнтуватись на зв’язок з життям. Пріоритет у навчанні здобув принцип “Методу проєктів”: у навчальний час учні йшли на фабрики, заводи, установи, випускали там стінгазети, влаштовували вистави і концерти, читали робітникам художню літературу. Власне для 20-х, початку 30-х років характерне опертя на краєзнавчий підхід у вивченні оточуючого світу та навчальних дисциплін.

Спрямоване на формування національної свідомості підростаючого покоління, етнопедагогіку невдовзі, із згортанням українізації, вилучили зі шкільних навчальних планів, які з початком 30-тих років були переорієнтовані на формування “радянської людини”, позбавленої національної свідомості, знань про свій народ, його культуру. Відродження етнопедагогіки розпочалося з другої половини 80-х років, коли прогресивні вчителі почали самочинно впроваджувати цей предмет у школах. Саме тоді з’явились етнографічні куточки, в яких виставлялись на огляд школярів часто ними ж зібрані предмети народного побуту: горщики, прядки, народний одяг, вишиті рушники та ін.

Останні 5-7 років активного впровадження етнопедагогіки в навчальний процес дають підстави стверджувати, що окреслилося саме поняття етнопедагогіки як науки про конкретний народ, про особливості побуту і трудової діяльності, національний характер, психологію, світогляд, історичний досвід, здобутки в галузі навчання й виховання, суспільно-державний устрій, традиції, звичаї, витоки й особливості культури рідного краю, родовід.

По-друге, визначились основні принципи і підходи у вихованні засобами етнопедагогіки.

Принцип історизму полягає у відповідності сформованих знань дітей про народну культуру у поступальному розвитку українського суспільства від давнини до сучасності. Важливе завдання педагога - навчити дітей бачити в певних явищах народної культури відображення конкретно-історичної дійсності. На ґрунті історизму стає особливо помітним зростання духовних багатств українського народу, його творчої еволюції.

Принцип природовідповідності стверджує, що виховання дітей дає хороший результат тоді, коли дитина виховується в оточенні рідного, близького, природного середовища і в стосунках дитини та природи складається гармонія. Реалізація цього принципу потребує врахування багатогранної і цілісної природи дитини – не тільки її анатомічних, фізіологічних, психологічних та вікових, а й національних особливостей.

Принцип культуровідповідності полягає в тому, що навчально-виховний заклад повинен забезпечити оволодіння дітьми народною культурою, а на цій основі – всіма національними та загальнолюдськими цінностями. Народна культура включає в себе матеріальну й духовну культуру: народне мистецтво (фольклор, музика, танці), народну мораль, основу якої становлять совість, честь, правдивість, скромність.

Принцип народності виховання полягає в тому, що дітей виховують не абстрактні положення основ наук, а знання, практичні справи, дії, які відображають матеріальне та духовне буття, історичне і культурне минуле та сучасне рідного народу, які спрямовані на розвиток його культурної духовності.

Сьогодні активно розробляється і впроваджується в педагогічну практику принцип родинного співжиття, який ґрунтується на бережливому родинному ставленні до дитини, на плеканні її духовного світу шляхом передачі родинних традицій як у сприйманні народної культури, так і в практичному прилученні до виготовлення речей хатнього вжитку, а по можливості і мистецьких цінностей. Цей принцип спрямований на об'єднання зусиль навчально-виховного закладу й родини у вихованні дітей засобами народознавства. Тільки на основі філософії родинності, взаєморозкриття добрих починань і діянь батьків, педагогів, усіх друзів і родичів можна досягти того, щоб таланти дитини не пройшов непоміченим. Етнопедагогічний підхід у формуванні особистостей вимагає створення умов для комплексного впливу на школяра, глибокого знання педагогом його душі, рівня сформованості якостей характеру.

По-третє, окреслились найбільш ефективні методи роботи з етнопедагогіки. Це – бесіда, інформування, дослідження, робота з першоджерелами, збирання фольклору, складання літопису сім'ї (родоводу), села, міста, краю, держави, заслуховуються самостійно підготовлені учнями повідомлення, організовуються вікторини, екскурсії в музеї; підсумкове узагальнення проводиться у формі науково-практичних конференцій, свят народних ремесел, фольклорних фестивалів. Слід враховувати, що постійним джерелом збагачення методів і прийомів народознавства

є методики наук, які увійшли до цього предмета як інтегрованого (методика викладання історії, етнографії, літератури, народного мистецтва та ін.)

В процесі вивчення етнопедагогіки вихованці глибше починають відчувати, що знання про рідний народ – це пізнання себе, свого родоводу, культури, історії, усвідомлення нерозривної єдності із попередніми поколіннями, усім народом, його духовними скарбами.

Методика етнопедагогіки знаходиться сьогодні в активному розвитку, її методологічні основи уточнюються й узгоджуються з новими завданнями, які постали перед національною школою й освітою взагалі. Інтегрований принцип побудови курсу етнопедагогіки у сполученні з принципами історизму, природовідповідності, культуровідповідності, родинного співжиття та народності відкривають широкі можливості підростаючого покоління.

Попри те, що існує значний масив досліджень з етнопедагогіки і підготовки педагогічних кадрів, цей предмет ще не став основою професійно-педагогічної підготовки. Крім того, як ми зауважили, значна частина цих досліджень орієнтована на підготовку педагогів, що працюють з дітьми шкільного віку.

Водночас у психолого-педагогічній літературі явно не достатньо матеріалу з етнопедагогічної підготовки студентів, орієнтованих на роботу з дітьми дошкільного віку, з використання технологій етнопедагогіки. Механічне використання у дошкільних закладах принципів, форм і методів роботи з етнопедагогіки, розроблених для дітей шкільного віку, перешкоджає цілеспрямованості, плановірності організації цієї роботи, додає їй стихійність і розрізненість.

У етнопедагогічній підготовці кадрів для дошкільних установ існують труднощі, пов'язані з вирішенням певних *протиріч між*:

- потребою використання педагогічної спадщини народу в підготовці кадрів дошкільних установ і відсутністю чіткого співвідношення народної і наукової педагогіки в рамках цієї підготовки;

- прийняттям у Законі “Про освіту” положення про єдність культурного й освітнього простору України при всьлякому сприянні розвитку національних культур і формально-механічному розчленовуванні загального державного стандарту на ізольовані інваріантний (федеральний) і варіативний (регіональний-національно-регіональний) компоненти;

- вимогами державного стандарту до професійного рівня кадрів дошкільних установ і можливостями існуючої педагогічної підготовки, у якій відсутня етнопедагогічна складова. Багато питань теорії і практики етнопедагогічного виховання дітей є пріоритетними у роботах, що стали, класичними: Й. Песталоцці, Я. Коменського, К. Ушинського, А. Макаренка, С. Шацького, В. Сухомлинського.

Переконані, що підготовка студентів педагогічного вузу може стати основою професійної культури майбутніх фахівців в галузі дошкільноосвіти якщо:

- у системі професійної підготовки кадрів дошкільних установ буде погоджено державний стандарт і національно-регіональні компоненти;

- добір і структурування змісту етнопедагогічних дисциплін педагогічного циклу буде здійснюватися у руслі професійної підготовки фахівців-дошкільників;

- у професійній підготовці майбутніх фахівців-дошкільників буде використовуватись довузівський педагогічний досвід;

- майбутній педагог-вихователь усвідомлюючи значущість етнопедагогічної підготовки як особливого елемента у розвитку і вихованні дітей, буде прагнути активно і творчо застосовувати ці знання на практиці.

Наголосимо, що етнопедагогічну підготовку студентів-дошкільників варто розглядати як основу їхньої професійної підготовки, а творче осмислення студентами і викладачами державного, регіонального і вузівського компонентів може збалансувати ці складові в цілісний мотиваційно-керований процес.

Зауважимо, що основними умовами етнопедагогічної підготовки студентів є:

- рух від довузівського досвіду до професійної культури;
- організація діалогічного спілкування безпосередніх учасників педагогічного процесу;
- використання взаємодії дидактичних можливостей, принципів етнопедагогіки і сучасних педагогічних технологій;
- побудова “живого знання” через творчість, саморозвиток у процесі професійної підготовки;
- знання дитячої субкультури, що включає в себе динамізм і консервативність, як її особливість;
- використання природного етнопедагогічного середовища.

Ведучи мову про теоретичні основи етнопедагогічної підготовки студентів для роботи в дошкільних установах аналізуються різні підходи до змісту підготовки студентів за фахом “Дошкільна педагогіка” з опанування і долучення дітей до культури етносу, з використання засобів і методів етнопедагогіки.

Дотепер зміст етнопедагогічної підготовки кадрів дошкільних установ як основа професійного становлення майбутніх фахівців в області дошкільної освіти не був предметом спеціальних досліджень. Водночас, аналіз педагогічних досліджень дозволяє виокремити декі підходи до трактування етнопедагогічного змісту в підготовці кадрів дошкільних установ, що містять у собі: ідеї народного виховання, патріотичного виховання, цивільного виховання, народної творчості.

Зміст етнопедагогічної підготовки містить у собі підготовку студента до сьогоденних проблем; усвідомлення себе і своєї національної культури через розуміння значимості інших етнічних культур; забезпечення можливості самореалізації майбутнього фахівця у сфері дошкільної освіти незалежно від його національної, мовної і культурної приналежності. Етнопедагогічну підготовку кадрів для дошкільних установ слід розглядати не як доповнення до професійної підготовки студентів, а як рівноправну взаємодію етнопедагогіки і наукової педагогіки, як основу професійного становлення майбутнього фахівця. Така взаємодія збагачуватиме національною проблематикою базові дисципліни за умов долучення в навчальний план нових предметів (курсів на вибір, факультативів), пов’язаних з національними особливостями регіону; уведенням в програму практик вивчення етносередовища дошкільних установ.

Лише за таких умов етнопедагогічна підготовка студентів буде організованим, мотиваційно-керованим процесом, що поєднуватиме у собі:

- науково обґрунтований добір і використання змісту, форм і методів навчання, що на даному етапі розвитку особистості будуть найбільш ефективними і приведуть до росту загального рівня їхньої підготовленості;
- проектування визначеної сукупності професійно значущих якостей особистості, що відповідають цілям і задачам етнопедагогічної підготовки, забезпечення їхнього цілеспрямованого формування;
- створення умов для самовизначення особистості, як носія етнічної культури, як громадянина Батьківщини;

- державний, регіональний і вузівський компоненти слід використовувати в етнопедагогічній підготовці як взаємодоповнюючі, а не конфронтуючі між собою. Творче осмислення студентами свого місця в системі освіти може збалансувати всі три компоненти в цілісний мотиваційно керований процес.

Розглядаючи етнопедагогічну підготовку в системі професійної освіти слід звернути особливу увагу на те, що сьогодні визначення сутності освіти не можливе без усвідомлення місця і ролі етнопедагогіки. Сучасна система освіти в країні має тенденцію до “етнопедагогізації”.

Основна функція освіти, виведена з “інформаційної концепції етносу”, що забезпечує процеси трансляції культури. Культура як система суб’єктивного змісту і ціннісних орієнтацій, як духовний потенціал визначає вектор і межі поведінки суб’єктів (у тому числі окремих етносів) у суспільстві. Будь-яка культурна традиція містить у собі модель світу, створену конкретно етнокультурною спільнотою задля опори для побудови індивідуальної картини світу кожної окремої людини. Ця модель доступна для зовнішнього сприйняття, якщо вона матеріалізована у вигляді живого образу (розповіді, вчинку). Людський вчинок може бути зрозумілий тільки в діалогічному контексті свого часу (М. Бахтін). Головним у діалозі педагога і дітей дошкільного віку є живе існування, що набуває сенсу і значення тільки в живому спілкуванні, через живе слово, живий дотик. адже живе знання не може бути засвоєно, воно повинно бути побудовано.

Наукова педагогіка виросла з народної педагогічної культури і відокремилася від неї як особлива форма поділу праці. З часом це призвело до розриву між двома живими сферами етносу. В освіті нівелюються культурно-творчі завдання, процеси трансляції здобувають відокремлено-технологічний характер. Досвід попередніх поколінь залишається незатребуваним, тому що він має “живий” зміст тільки в контексті особистісного самовизначення стосовно педагогічного досвіду особистості і її освітньої культури. Особистий педагогічний досвід студента, переломлюючись крізь призму наукової педагогіки, здобуває якісно інше значення.

Роль етнопедагогіки в системі професійної підготовки студентів полягає у вивченні світу дитинства через дитяче сприйняття світу дорослих. При цьому патерналістичні відносини між тим, хто навчається і тим, що навчається змінюються колегіальними, діалогічними, що переходять на стадію не тільки конфігуративної культури, але вже і префігуративної культури. Трансмісія культури між поколіннями містить у собі інформаційний потік не тільки від батьків до дітей, але і у зворотньому напрямку. В етногенезі дитина, вкорінившись у культурне середовище вже як носій, вступає у взаємодію з іншими носіями етнічної культури.

Сьогодні дитина потребує педагогічної допомоги для вибудовування внутрішньої культури, усвідомлення себе в ній. Потребу у такій допомозі відчуває і педагог, що працює з дітьми дошкільного віку, адже він виступає її опосередкованим носієм.

Визначаючи етнопедагогічний підхід у професійній підготовці педагогічних кадрів дошкільних установ слід визначити вимоги до мінімуму змісту і рівню підготовки випускника за фахом “Дошкільна педагогіка” у межах етнопедагогічної підготовки; виявити її конкретні педагогічні умови і розглянути вплив на такого типу підготовку.

Серед педагогічних вимог до підготовки майбутніх фахівців у сфері дошкільної освіти відзначаємо духовну сторону професійної педагогічної культури як проекцію педагогічної культури народу на професійну підготовку, адже без усвідомлення значущості ідей етнопедагогіки, високого морального потенціалу

народної культури, без усвідомлення активної цивільної позиції професійна підготовка студентів приведе до формального, механічного виконання прийомів, засобів етнопедагогіки без розуміння сутності явищ.

Принципово новим напрямком, що розкриває проблему готовності професіонала, сьогодні вважається акмеологічний підхід. У цьому зв'язку реалізація акмепотенціалу людини розглядається через вузівський компонент. В освітньому просторі педагогічного вузу для самореалізації творчого потенціалу викладачів і студентів конструювання є обов'язковою умовою професійної підготовки, що сприяє зростанню творчості педагога і студентів. Додатковим джерелом росту професіоналізму виступають самозміна і саморозвиток у рамках потреб професійної діяльності.

Вважаємо за необхідне виокремити основні і додаткові умови етнопедагогічної підготовки студентів:

1. Використання дидактичних можливостей етнопедагогіки і сучасних педагогічних технологій

При застосуванні цієї умови слід залучати елементи антропотехніки: навчання у процесі діяльності, гра і синтетична антропотехніка контекстного навчання – навчальні ігри, тренінги. Навчання у процесі діяльності є найбільш характерною антропотехнікою в межах етнопедагогічної підготовки. Життєдайна сила народної мудрості розкривається через наочність, демонстрацію визначених практичних навичок, адже без побудови технологічної схеми їхня передача, а отже і навчання студентів були б значно обмеженими. Будь-який педагогічний прийом у етнопедагогіці слід розглядати виключно крізь призму “олюднення” кожного жесту, погляду. Додатковою умовою етнопедагогічної підготовки вважаємо оволодіння студентами кінестетичною мовою.

2. Модифікація й активне використання дослідницьких методів інших наук, виокремлених у дисципліни етнічного циклу

У цей блок дисциплін можуть входити нормативні курси: “Етнологія”, “Етнопедагогіка”, “Сімейна педагогіка і домашнє виховання”. Особливий акцент варто зробити на виокремленні курсу на вибір, скажімо, “Етнографія дитинства”, що поєднує зміст курсів “Етнологія” і “Етнопедагогіка”. Вивчення субкультури дитинства розглядаємо за додаткову умову етнопедагогічної підготовки. Добір змісту курсів можна здійснювати на основі: по-перше, принципів відповідності мети і задач етнопедагогічної підготовки вимогам до рівня підготовленості студентів за фахом “Дошкільна педагогіка”; по-друге, обліку єдності змістовної і процесуальної сторін системної побудови навчальних дисциплін, програми педагогічної практики; по-третє, наступності змісту курсів на різних рівнях їхнього конструювання.

3. Включення в обов'язкову навчально-виробничу практику завдань етнопедагогічної спрямованості, включаючи аналіз етнопедагогічного середовища

У педагогічній діяльності особливо виділяється дослідницький компонент (В. Сластьонін, Н. Крупеніна, В. Кан-Калик) у процесі аналізу етнопедагогічного середовища, тому що він вимагає від майбутнього педагога наукового підходу до педагогічних явищ, володіння уміннями евристичного пошуку і методами науково-педагогічного дослідження. Головним є те, що студенти проектують проблемну ситуацію на навчальний процес. Саме в аналізі і вирішенні позаосвітньої проблемної ситуації (такі ситуації, на які в педагогічній теорії не звертають особливої уваги, але які виникають у повсякденному житті родини і дошкільної установи: ім'я дитини, дразнілка, “страшне місце”) виявляються здібності студентів до самозміни і

саморозвитку в межах потреб професійної діяльності, здійснюється процес творчого осмислення етнопедагогічної спадщини, вибудовування “живого знання”.

Отож, якість професійної підготовки студентів є результатом якості особистості, що фіксується через категорії культури, соціально-цивільну зрілість, рівні знань, умінь, творчих здібностей, умотивованості, тобто через рівні професіоналізму. У предметному змісті етнопедагогічної підготовки немає точних даних про рівень підготовленості випускників. Аналіз вимог державного освітнього стандарту до рівня підготовки педагогічних кадрів дошкільних установ, виділення типових недоліків у етнопедагогічній підготовці дозволили сформулювати вимоги до такої підготовки випускників: знання педагогічної спадщини народу; переконаність у необхідності використання народознавчої спадщини; уміння організувати педагогічну роботу з оперттям на етнопедагогіку. З-поміж педагогічних умов етнопедагогічної підготовки студентів у професійній освіті пропонуємо:

- розглядати народну педагогічну культуру як неподільний компонент цілісної культури світу;
- виключити декларативність етнопедагогічних суджень;
- використовувати дидактичні можливості педагогічної культури народів;
- активно застосовувати материнський фольклор і субкультуру дитинства в процесі етнопедагогічної підготовки студентів;
- зберігати природні форми взаємодії з дітьми дошкільного віку і їхніми батьками в освітньому процесі дошкільного закладу під час проходження студентами практики;
- переглянути ставлення до народної культури і творчості, що розглядаються переважно як декоративне доповнення в роботі з дітьми дошкільного віку (на заняттях з образотворчої діяльності, в оформленні групової кімнати, проведенні розваг).

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кремня. Аторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

2. Великий тлумачний словник української мови / Уклад . і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.

3. Вачевський М. Сучасна економічна освіта у країнах Західної Європи: формування професійних компетенцій // Рідна школа. – 2006. – № 3. – С. 71–74.

4. Марецька Н. Компетенція чи компетентність: що ми формуємо у молодших школярів // Початкова школа. – 2007. – № 9. – С. 51–54.

5. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний посібник / За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. – К.: Богдана, 2003. – 520 с.

6. Марецька Н. Компетенція чи компетентність : що ми формуємо у молодших школярів // Початкова школа.– 2007. – № 9. – С. 51–54.

7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – 112 с.

The peculiarity of the professional training of a future teacher of a pre- school in connection with the pedagogical culture of the nation is grounded in the article.

Key words: *ethno-pedagogical training, cultural identity, pre-school education.*